

سخن فصل

تحقیقات نشان می‌دهند که الگوهای ذهنی نقش تعیین‌کننده‌ای در نوع زیست افراد دارند. برای مثال، الگوهای مختلف غذایی، یکی از شیوه‌هایی است که ثروتمندان از آن طریق، خود را از فقرا و محرومان تفکیک می‌کنند. حتی این اعتقاد وجود دارد که دوست داشتن یا نداشتن یک غذای خاص، مسئله‌ای ختنی نیست، بلکه به طبقه اجتماعی افراد مربوط می‌شود. از این رو، این اعتقاد وجود دارد که نقشهای ذهنی افراد، به ویژه در مسئله سبک زندگی و پوشش و دیگر امور مربوط به خانواده، نقش تعیین‌کننده‌ای از زنان خانواده که ساکنان اصلی این نهاد اجتماعی‌اند، در هویت‌سازی بروز می‌یابد. برای مثال، زنان از طریق غذایی که به افراد خانواده می‌دهند، هویتشان را می‌سازند؛ حتی در به کارگیری ظروف مورد استفاده برای صرف غذا، مفاهیمی از هویت‌های خود و خانواده را ارائه می‌دهند.

از این رو در شریعت اسلام، مقدمه تصرفی اشیا، مالکیت مصرف‌کننده است، ولی صرف مالکیت، مجوز برای هرگونه زیستن و جلوه دادن و مصرف کردن نیست. قرآن، سنت، عقل و اجماع، استفاده آنها را ملزم به ضوابط خاص، علاوه بر حلیت مال و حلیت تصرف داشته است. رعایت موازین و حدود شرعی مانند قواعد عسر و حرج، قاعده لاضرر، قاعده عدم افراط، قاعده عدم تفریط، رعایت عدم وابستگی به اهل سلطه و کفر، قناعت‌ورزی و عدم ترویج مصرف‌گرایی، موجب تعادل در طبقات اجتماعی، همگرایی سبک‌های زندگی، تعدیل ناهنجاری‌های رفتاری و پوشش، بازآفرینی تعادل کار-زندگی، جهت‌یابی در انوار الهی قرآن و در نهایت، نیل به تمدن بزرگ اسلامی است.

تبیین هویت اجتماعی بدین روش، نیازمند واکاوی و تشریح ابعاد متعدد مفاهیم مذکور و نهاد آن در زندگی واقعی اجتماعی است که ما را مدیون کلیه اندیشمندان، صاحب‌نظران و محققان در این عرصه‌ها می‌سازد. باشد که نور فجر انقلاب اسلامی ایران، شعاع تمدن اسلامی را در جهان بگستراند و به صاحب اصلی آن، امام منتظر عجل... تعالی فرجه الشریف بسپارد.

سیدرضا سیدجوادین
سر دبیر